

**COME
RES**

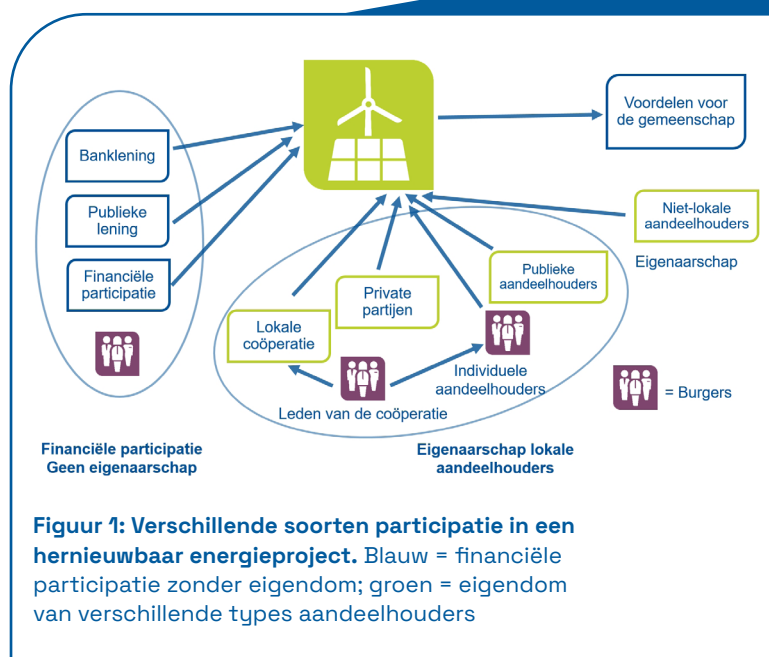
Advancing Renewable
Energy Communities

Hernieuwbare energiegemeenschappen als motor van de energietransitie

Deze factsheet geeft een beknopt overzicht van het potentieel van hernieuwbare energiegemeenschappen (REC's) om bij te dragen aan de hernieuwbare energiedoelstellingen voor 2030, in elk van de doelregio's van het COME RES-project. Dit overzicht is gebaseerd op een beoordeling die het projectteam heeft uitgevoerd van het potentieel van REC's, zoals gedefinieerd in de herziening van de Europese Richtlijn inzake Hernieuwbare Energie (RED II).

In het algemeen blijkt uit de bevindingen dat een aanzienlijk deel van de totale investeringen in projecten voor hernieuwbare energie kan worden gedekt door collectieve burgerinvesteringen. De factsheet biedt een momentopname van elke regio en eindigt met een aantal gemeenschappelijke factoren die ertoe kunnen bijdragen dat de regio's hun potentieel op het gebied van de betrokkenheid van burgers bij REC's bereiken, maar ook hun vooruitgang kunnen belemmeren.

De COME RES-evaluatie (waarop deze factsheet gebaseerd is) richtte zich op initiatieven waarbij de burger centraal staat; projecten waarbij de vrije en vrijwillige deelname aan de eigendomsstructuur van het project wordt aangemoedigd. De veronderstellingen zijn gebaseerd op de extra investeringsbehoeften in hernieuwbare energiebronnen (HEB) tot 2030. Voor een gedetailleerd overzicht van de berekeningen verwijzen we naar de volledige beoordeling.¹

Figuur 1: Verschillende soorten participatie in een hernieuwbaar energieproject. Blauw = financiële participatie zonder eigendom; groen = eigendom van verschillende types aandeelhouders

¹ Voor de volledige beoordeling en berekeningen, verwijzen we naar Deliverable 2.2: "Assessment report of potentials for RES community energy in the target region." (www.come-res.eu/resources)

APULIA, ITALIË

Momenteel zijn er in Apulië slechts beperkte mogelijkheden voor burgerprojecten die kunnen bijdragen aan de politieke doelstellingen voor wind- en fotovoltaïsche energie (zowel op de grond als op daken). Dit is gedeeltelijk te wijten aan de nationale regelgeving die de energieproductie van REC's beperkt tot 200 kW. Deze beperking zou moeten veranderen, in overeenstemming met de Europese wetgeving. Echter, het Italiaanse herstelplan, dat bedoeld is om de economische gevolgen van de COVID-19-pandemie te boven te komen, heeft een fonds van 2,2 miljard euro in het leven geroepen dat beschikbaar is voor gezinnen, micro-ondernemingen en overheidsdiensten in gemeenten met minder dan 5.000 inwoners. Dit zou een nuttige steun kunnen zijn voor de financiering van publiek-private REC-initiatieven.

NOORDELIJKE REGIO, PORTUGAL

Fotovoltaïsche (PV) burgerinitiatieven in de Noordelijke Regio zouden wel eens een belangrijke rol kunnen spelen bij de verwezenlijking van de nationale doelstellingen inzake hernieuwbare energiebronnen (HEB). Er moet echter ook worden opgemerkt dat het investeringspotentieel van individuele burgers alleen al minder dan 30% van de vereiste investering zou dekken. Er zal een adequaat beleid nodig zijn om het bestaande wantrouwen ten aanzien van het concept en het gebrek aan capaciteit en know-how inzake procedures en beste praktijken weg te nemen.

DE BALEAREN EN CANARISCHE EILANDEN, SPANJE

Het politieke doel van 50% van PV-capaciteit in eigendom van burgers tegen 2030 is haalbaar op de Balearen en de Canarische eilanden. Maar net als in Portugal, waar REC-initiatieven zich eveneens in een ontluikende fase bevinden, kunnen de REC's in Spanje nog steeds te maken krijgen met bijkomende, onvoorziene belemmeringen voor de investeringen in en de ontwikkeling van REC's, die met adequaat beleid moeten worden aangepakt.

LETLAND

Het totale potentieel van PV in het Letse Nationale Energie- en Klimaatplan 2030 is enorm onderschat. Letland heeft wel degelijk het potentieel om met REC's een bijdrage te leveren aan de politieke doelen die zijn gesteld voor de PV-capaciteit in 2030. Gezien het feit dat het REC-concept in Letland nog in de kinderschoenen staat, zal het echter een hele opgave zijn om dit theoretische potentieel op korte termijn in de praktijk te brengen. Er zullen inspanningen nodig zijn om informatie te verstrekken en op een effectieve manier te communiceren over waarom investeren in een REC aantrekkelijk is. Er moeten lokale leiders worden gevonden die dit verhaal kunnen promoten.

LIMBURG EN WEST-VLAANDEREN, BELGIË

In Limburg heeft de Provincie eind 2013 beslist dat de lokale gemeenschap en de lokale overheden minstens voor 20% rechtstreeks moeten deelnemen aan de eigendoms- en beheersstructuur van grote windturbines. In West-Vlaanderen streven de gemeenten Torhout en Oostkamp naar een rechtstreekse participatie van 35% (van burgers en lokale besturen) in windprojecten op hun grondgebied via een energiecoöperatie.

Voor beide doelregio's kan een aandeel van 20% van de door burgers gefinancierde investeringen als een haalbare doelstelling worden beschouwd, terwijl hogere aandelen (in de orde van 50-100% van de door burgers gefinancierde investeringen) een grote uitdaging zullen vormen. Wat PV betreft, streeft het Vlaams Lokaal Energie- en Klimaatpact naar één coöperatief/participatief project per 500 inwoners in Vlaanderen tegen 2030 (uitgaande van een gemiddeld PV-project van 18 kWp). Gezien het investeringspotentieel voor REC PV-projecten, kunnen deze ambities als haalbaar worden beschouwd.

NOORD BRABANT, NEDERLAND

Volgens de Nederlandse beleidsdoelstelling moeten RECs tegen 2030 50% van de hernieuwbare energiecapaciteit op het land in eigendom hebben. Eind 2020 was 1,3% van de Nederlandse huishoudens lid van een coöperatie. Het 'latente potentieel' van 30% deelname van huishoudens aan REC's in 2030 waarvan in deze REC-potentieelberekening wordt uitgegaan, is daarom zeker een uitdaging. Het zal een aanzienlijke schaa sprong en professionalisering van de coöperatieve beweging vergen.

THURINGEN, DUITSLAND

Burgers in Thüringen hebben het potentieel om een sleutelrol te spelen bij het bereiken van de politieke doelstellingen en de overgang naar een 100% hernieuwbare energievoorziening. Ervan uitgaande dat 20% van de vereiste investeringskosten door burgers wordt gefinancierd en 80% uit andere bronnen, waaronder vreemd vermogen, zou de nieuwe capaciteit van PV op land die tegen 2030 wordt geïnstalleerd volledig door burgercollectieven kunnen worden gecontroleerd. Voor collectieve PV op daken zou bijna alle nieuw geïnstalleerde capaciteit door burgercollectieven kunnen worden gecontroleerd. Alleen voor windenergie liggen de waarden lager, variërend tussen 45% en 91%. De RED II geeft een nieuwe impuls aan de ontwikkeling van energiegemeenschappen, maar in Duitsland loopt de omzetting van de respectieve wettelijke bepalingen in nationale wetgeving achter in vergelijking met andere EU-lidstaten.

WARMIA-MASURIA, POLEN

Investerings door REC's in de provincie Warmia-Mazuria kunnen een aanzienlijke bijdrage leveren aan het bereiken van de doelstelling om tegen 2030 32% van de elektriciteitsvoorziening in Polen op basis van hernieuwbare energiebronnen op te wekken. Ervan uitgaande dat 20% van de benodigde investeringskosten door de burgers wordt gefinancierd en de rest uit andere bronnen, waaronder financiële steunregelingen en leningen, zou de nieuwe capaciteit van zowel PV op de grond als PV op de daken volledig door de burgers kunnen worden gecontroleerd op voorwaarde dat het maximale investeringspotentieel wordt benut. Voor windenergie is het potentieel lager, wat aantoont dat de noodzakelijke investeringen in grootschalige windenergie ook door andere investeerders/bedrijven moeten worden begeleid.

NOORWEGEN

Aangezien Noorwegen geen lid is van de EU, heeft het geen nationaal energie- en klimaatplan (NECP) ingediend en heeft het geen daarmee verband houdende politiek overeengekomen kwantitatieve REC-doelstellingen voor 2030. De Noorse huishoudens beschikken echter wel over het theoretische potentieel om 31% van de windenergie op land, 44% van de collectieve PV panelen op daken en 52% van de PV panelen op de grond te bezitten die naar verwachting tussen 2020 en 2030 zullen worden geïnstalleerd. Om het volledige investeringspotentieel te realiseren, moeten de bestaande belemmeringen worden aangepakt, waaronder belemmeringen van regelgevende aard, een gebrek aan stimulerende kaders en steunregelingen voor REC's.

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES:

- Toegang tot financiering tegen gunstige voorwaarden (bv. overheidsfinanciering of lage rentevoeten voor investeringsleningen in REC's) is een belangrijke voorwaarde om regio's in staat te stellen om hun potentieel waar te maken en hun doelstellingen inzake de eigendom van infrastructuur voor hernieuwbare energie door de burgers te verwezenlijken.
- Om het volledige investeringspotentieel te realiseren, moeten doorgaans de bestaande (regelgevings)belemmeringen worden aangepakt en is een goede definitie van REC's in de nationale wetgeving nodig. Het gebrek aan stimulerende kaders en steunregelingen voor REC's is een belangrijke reden waarom sommige doelregio's waarschijnlijk moeite zullen hebben om hun volledige potentieel te bereiken. Het is van cruciaal belang dat op de verschillende overheidsniveaus stimulerende kaders worden opgezet en gecoördineerd.
- Gemeenten en regio's moeten worden beschouwd als steunpunten voor REC's en kunnen ruimte bieden voor hernieuwbare energie-installaties. Om deze visie te kunnen verwezenlijken, moeten de gemeenten capaciteitsopbouw krijgen op juridisch, economisch en technisch gebied. Het is namelijk gebleken dat deelname van gemeenten aan REC's voor het nodige vertrouwen in dergelijke projecten zorgt. In verschillende gevallen is er nog steeds sprake van wantrouwen ten aanzien van het concept van REC's, alsook van een gebrek aan capaciteit en knowhow over de procedures en goede praktijken bij de betrokken belanghebbenden.
- Hoewel er in het algemeen een groot potentieel is voor REC's in de doelregio's is, kunnen de doelstellingen meestal alleen worden bereikt door de directe burgerinvesteringen aan te vullen met investeringen door plaatselijke kleine en middelgrote ondernemingen en de lokale overheden.

Een vooruitblik

In het kader van RED II moeten de lidstaten een beoordeling maken van de bestaande belemmeringen en van het ontwikkelingspotentieel van REC's. De COME RES-evaluatie ondersteunt de lidstaten hierbij, met name in de gevallen waarin een dergelijke evaluatie nog niet was uitgevoerd.

In het algemeen is er een aanzienlijk potentieel voor eigen inbreng van burgers in infrastructuur voor hernieuwbare energie. Dit potentieel kan echter alleen worden aangeboden als de juiste randvoorwaarden voorhanden zijn.

Auteurs:

ICLEI Europe: Arthur Hinsch, Carsten Rothballer, Lucy Russell

TU/e: Erik Laes, Kellan Anfinson
Met bijdragen van alle projectpartners.

Contacteer

✉ info@come-res.eu
 🐦 [@comeres_eu](https://twitter.com/comeres_eu)
 in COME RES project
 🌐 www.come-res.eu

Project Coördinatie

Environmental Policy Research Centre
 Freie Universität Berlin
 Dr. Maria Rosaria Di Nucci

Dit project wordt gefinancierd binnen het Horizon 2020 onderzoek en innovatie programma van de Europese Unie onder overeenkomst No 953040. De enige verantwoordelijkheid voor de inhoud van dit document ligt bij het COME RES project and reflecteert niet noodzakelijk de mening van de Europese Unie.

Partners

